

2012. március 5.

Emlékeztető

a Magyar Rétegtani Bizottság 2012. évi első üléséről

Időpont: 2012. 03. 05., hétfő, 13:30

Helyszín: ELTE A épület, Kari Tanácsterem, 721. szoba

Jelen van 14 fő:

Császár Géza	Magyar Rétegtani Bizottság elnöke
Gyalog László	Magyar Rétegtani Bizottság titkára
Magyari Árpád	Kvarter Albizottság elnöke
Tóthné Makk Ágnes	Pannon Albizottság titkára
Selmeczi Ildikó	Neogén I (Miocén) Albizottság elnöke
Szentpétery Ildikó	Neogén I (Miocén) Albizottság titkára
Nagymarosy András	Oligocén Albizottság elnöke
Sztanó Orsolya	Oligocén Albizottság titkára
Less György	Eocén Albizottság elnöke
Kercsmár Zsolt	Eocén Albizottság titkára
Görög Ágnes	Kréta Albizottság titkára
Főzy István	Jura Albizottság elnöke
Budai Tamás	Triász Albizottság elnöke
Piros Olga	Triász Albizottság titkára

Meghívottak:

Haas János	MTA X. osztály Földtani Bizottság elnöke
Cserny Tibor	MTA X. osztály Földtani Bizottság titkára
Vincze Péter	Vidékfejlesztési Minisztérium NPTF
Árgay Zoltán	Vidékfejlesztési Minisztérium NPTF
Horváth Erzsébet	Kvarter Albizottság

Kimentését kérte 8 fő:

Juhász Györgyi	Pannon Albizottság elnöke
Knauer József	Kréta Albizottság elnöke
Raucsik Béla	Jura Albizottság titkára
M. Tóth Tivadar	Paleozoos Albizottság elnöke
Raucsikné Varga Andrea	Paleozoos Albizottság titkára
Pál-Molnár Elemér	Paleozoos Albizottság munkabiz.-vezetője
Harangi Szabolcs	Magmás Albizottság elnöke
Lukács Réka	Magmás Albizottság titkára

Az előzetesen kiküldött napirend (az előzetesen, ill. helyszínen módosított sorrendben) az alábbi volt:

1. A földtani alapszervevények jogi védelmének bővítése – Vincze Péter ismertetése a jelenlegi lehetőségekről, új lista készítésének fontosságáról

Albizottsági lista-javaslatok (két alapvető szempont a szelekcióhoz: veszélyeztetettség mértéke, illetve szakmai szempontok szerint a fontosság foka).

2. Az MRB alapszabályának és pontos nevének elfogadása

3. Az MRB tisztségviselőinek a megválasztása

4. Rövid albizottsági beszámoló a formációleírás-kötetek helyzetéről és a Magyarország litosztratigráfiai alapegységei (táblázatok és rövid leírások) kiadvány készülségi fokáról.

Az ülést Császár Géza vezette le.

1. A földtani alapszelvények jogi védelmének bővítése – Vincze Péter ismertetése a jelenlegi lehetőségekről, új lista készítésének fontosságáról

Vincze P.: A Vidékfejlesztési Minisztérium Főosztálya nevében ismerteti a földtani szelvények – alapszelvények védelmének elveit. Két típusa van a védelemnek:

– ex lege védelem: az objektum megjelenésétől kezdve védelmet élvez (barlang, forrás, víznyelő, karszterület, földvár, kunhalom)

– nevesített védelem: ezt utólag kell kérni, ilyenek a földtani alapszelvények is.

Alapszelvénynek egy-egy rétegtani egység típus- vagy jellemző feltárását érti, ne legyen egy típusból túl sok. A geomorfológiai védettséggű helyek olyan okból már védettek (pl. Tündérszikla).

Olyan alapszelvények esetén, amelyek eleve védettek, nincs értelme külön védettséget kérni (pl. Tata Kálvária-dombon 3 alapszelvény is van, nem kell külön védelem).

Más a helyzet, ha a javasolt alapszelvény eleve védett, ill. ha nem védett területen van. Mindkét esetben az illetékes Nemzeti Park Igazgatóság (NPI) a természetvédelmi kezelő. Ilyen esetekben kezelési tervet kell összeállítania, mit vállal, pl. évenkénti kitakarítást, a megközelíthetőség, megtalálhatóság elősegítését.

Az alapszelvény esetén szinte mindegy, hogy országos vagy helyi a védettség, azonos a tennivaló vele a kezelési tervekben.

Az NPI-k fokozatosan romló pénzügyi helyzete miatt csak kisebb mennyiségű védelmet lehet tőlük elvárni. 100-150 objektum lehet az első körben, ezeket el kell fogadtatni az NPI-s kollégákkal. A Geoparkokban (Balaton-felvidék, Nógrád) kell, hogy milyen típusú a védett objektum, de ezek feltártsága részben rossz. (Az NPI-knél egyedül a Balaton-felvidéken van földtani felelős nevesítve).

Vannak egyes lelőhelyek, amelyek egyedi védettséget élveznek (Tata, Rudabánya), ezekkel most nem kell foglalkozni.

Az ex lege védettség hátrányokat is jelent, pl. egy barlang mint alapszelvény vizsgálata esetén sok engedély beszerzése válhat szükségessé, maga a vizsgálat is nehézségekbe ütközhet.

A természeti érték kategória a megfelelő az alapszelvények esetén, ilyenkor nemcsak az objektumot, hanem a pufferzónáját is lehet védeni.

Császár G. felhívja a figyelmet a felszíni mellett a fúrás alapszelvényekre. Fúrás olyan mértékben és kondíciókkal (rétegtani célú magfúrások) szinte lehetetlen, hogy a közeljövőben mélyüljön. A felszíni feltárásoknál a láthatóság is lehet probléma, ha védett növény takarja a

feltárást. A mindenkori helyzetnek megfelelően az MRB alapszelvényeket hozhat létre és törölhet. Ezek lehetőség szerinti védettségi nagyon fontos, éppen a magmaradási lehetőségük nagyobb esélye miatt, de alapszelvény létének nem elengedhetetlen feltétele a védettség. Magánterületen szolgalmi út kérhető. A laza üledékeknél nem lehet, és nem is szükséges a folyamatos letakarítás (hiszen akkor lassan elfogy a feltárás), általában elegendő nagyobb rendezvények előtt vagy egy kutatási programhoz kapcsolódóan felújítani..

Vincze P.: Védett területen kutatási engedély kell, ezért sokszor fizetni kell. Ha a védett alapszelvénynek van kezelési terve, abban meghatározható, mikor tekint el az NPI a külön engedélytől. (pl. a kiseszközös – kalapácsoló – kutatás engedélymentes lehet, közintézmények kutatói bemehessenek, elég lehet a bejelentési kötelezettség. Az Erdészeti külön szervezet, az valóban szedhet külön pénzt a területén végzett tevékenységek esetén. A Balaton-felvidéki NPI bevételeinek kb. 50%-a földtanhoz kapcsolódó bemutatóhelyekről származik

A fúrás magraktárak a kulturális örökség részeként közgyűjteményként funkcionálhatnak, ásvány- vagy őslénytani céllal.

A flórát-faunát a kezelési tervben valóban figyelembe kell venni. A laza üledékek védettsége nehezebb, lehet éves vagy 4-5 évenkénti kitakarítás

A szemétkerakás is fontos probléma, tönkretelhet egy védett objektumot. Néha van lehetőség forrást szerezni a szemétkerakásra. A közelmúltban végezték el a látatlan Kőszörűkő-bánya kitakarítását, de az inkább csak elplanírozás volt. Ha nincs meg a tettes, a tulajdonos kötelessége az elhordás.

Görög Á.: Ha egy feltárás alsó része fel van töltve, van-e költségkeret ennek kitakarítására?

Vincze P.: A kezelési terv csak állagmegóvást garantál, jobbítást kevésbé.

Császár G.: 2012-ben lesz osztrák rendezvénynek 4 napos magyarországi kirándulása (a Dunántúli-khg.-ben), van-e rá pályázati lehetőség

Vincze P.: NPI-pályázatokra nincs rálátása, a Balatonfelvidéki NPI-nél Korbély Barnabásnál, ill. Mizák Józsefnél kell érdeklődni, nagy összegű pályázatokat nyertek az NPI-k.

Volt pályázat földtani értékek területről hulladék-elszállításra is.

KEOP pályázatok is vannak, élettelen természeti értékek megőrzésére, ezek főleg megaprojektek, kis összegű, 1-2 M Ft-os pályázatok nincsenek.

Árgay Z.: Védetté nyilvánítás előtt nincs pénzügyi lehetőség munkákra.

Piros O.: Az Aggteleki NPI-nél az élettelenobjektumokat az élővel kombinálták, közös tanösvényeket csináltak, könnyebb volt a karbantartás. Helyi közösségekre, iskolákra is lehet alapozni. Ha levédetünk egy objektumot, nem szabad nehezíteni a körülményeket.

Császár G.: Olaszfalunál az alapszelvény helyi védettségű és a helyiek védik is.

Vincze P.: Haraszti Miklós államtitkár irodájából Bollner Katalin átadta 2 éve az objektumk listáját a MÁFI-nak, hogy 480 alapszelvényt pontosítson (koordináták, leírás, védett területen van-e stb.).

Császár G.: 10 éve az MRB javaslatai alapján volt már ilyen lista.

Szentpétery I.: Rakjuk ki a listát az MRB honlapjára, védett területen belül, ill. kívül bontásban. Térkép van interneten (földtanilag védett területek listája)

Vincze P.: 1 hónap múlva véglegesíteni kell a listát, félév végéig eredményt kell felmutatni.

Összegzés: Az albizottságoknak 1 héten belül kellene küldeni egy 15-30 védendő objektumból álló listát (fontossági sorrendben) a fenti szempontok figyelembe vételével, amiből 100-150-et kiválogatva és összegezve el lehet küldeni Vincze Péter részére. A Magmás Albizottság küldött már egy 17 objektumból álló listát.

2. Az MRB alapszabályának és pontos nevének elfogadása

Haas János, az MTA X. osztálya Földtani Bizottságának elnökeként ismertette, hogy az Akadémia részéről március végéig elvárás a bizottságok és albizottságok helyzetének tisztázása, mindenhol új tisztségviselők választásával egybekötve. A Földtani Bizottság ciklusainak megfelelően itt is 3 éves ciklusokra kellene a tisztségviselőket megválasztani. A Földtani Bizottságon belül van 2 régi (Szedimentológiai és Rétegtani), valamint 2 új (Geomatematikai és Hidrogeológiai) Albizottság.

A Rétegtani Bizottságot még Fülöp József szervezte meg és elnökölte hosszú évekig. Ez segítette a Hedberg-féle formációrendszer hazai bevezetését. Kezdetben független testület volt, később csatlakozott az Akadémiához jogilag, így lett a Földtani Tudományos Bizottsághoz tartozó albizottság, noha ez nevében sohasem tükröződött. Régebben sokkal többen foglalkoztak rétegtannal, térképezési programok zajlottak. Ma kevesebb a lehetőség, kevesebb a szakember. Kérdés, a jelenlegi feltételekhez milyen szervezet lenne a legjobb.

Az MRB tárgyalásra kiküldött alapszabály-tervezete így akkor nem jó, egységes alapszabályok lesznek az albizottságok részére, ez még nincs kidolgozva.

Cserny T.: A tudományos bizottság (Földtani) alatt van az Albizottság (Rétegtani), azon belül munkacsoportok lehetnek jogilag. Osztályülésen kell elfogadni az Albizottság működési szabályzatát.

Haas János javaslata: A nemzetközi kapcsolatokban maradjon meg a régi név.

Less Gy. felvetette: Kell-e, hogy az MTA albizottsága legyünk, tartozhatunk a Földtani Társulathoz is akár.

Haas J.: Lehetne részben társulati, részben akadémiai égisz, de ez fölösleges kettőzéseket jelentene.

Császár G.: Az MTA soha nem támogatta semmivel az MRB-t. Az saját erőből szerzett pénzt a kiadványai nyomdai költségeire, amit a Társulat kezel. Az MTA a MÁFI megmentése ügyében sem volt hajlandó lépni. Ha a Társulathoz kerülünk, megmaradhat a Bizottság megnevezés. Az évtizedek óta használt angol nyelvű megnevezésén (Stratigraphic Committee) is indokolatlan lenne változtatni. A bizottsághoz való tartozás elbürokratizálásának semmi értelme. Itt eddig mindenki közreműködhetett rigid tagsági formula nélkül, addig, ameddig tudott, mert a lényeg a feladatok megoldásában való aktív közreműködési szándék.

Cserny T.: Elvileg van lehetőség az Akadémiánál könyvkiadás támogatására, noha az akadémikusok kiadványai előnyt élveznek.

Haas J.: Az MTA albizottság hivatalos működéséhez az kell, hogy az elnök és a titkár személyét elfogadja a Földtani Bizottság, az, hogy ki dolgozik az albizottságon belül, már belügy.

Főzy I.: Melyik ad nagyobb presztízst, az számít talán, emiatt az Akadémia jobb.

Haas J.: Március 23-ig kellene döntés, addig újabb ülés gyakorlatilag már nem hívható össze.

Császár G.: A kérdésben a 10 távollevő tag véleményét is meg kell kérdezni. A jelenlevő 11 fő (3-an eddigre elmentek) közül 9-en az Akadémiánál maradást javasolnak, 1 tartózkodás és 1 ellenszavazat mellett.

3. Az MRB tisztségviselőinek a megválasztása

Akadémiánál maradás esetén március 23-ig meg kellene választani az Albizottság új tisztségviselőit. Az ülés meghívójában kértük az MRB tagjait, adjanak javaslatokat az elnök személyére. 4 javaslat érkezett (Haas János, Pálffy József, Budai Tamás, Less György), de egyikük sem vállalta a jelölést. Informálisan (Budai T.) Nagymarosy András és Sztanó Orsolya sem vállalna jelölést. Helyszíni javaslatként Gyalog László neve merült fel, aki a jelölést elfogadta. A további helyszíni javaslatok során Császár Géza az új akadémiai szisztémában nem akar szerepet vállalni, Piros Olga sem vállal jelölést. Gyalog László esetében probléma az akadémiai köztestületi tagság hiánya, ami az albizottság elnökénél és titkáránál is feltétel. De ezt el lehet indítani, kb. 1 hónap alatt megvan, és ez elfogadható a Bizottságnál.

A további lépések: e-mail-ben véleménykérés a jelen nem levő tagoktól az akadémiai rendszerben maradásról vagy az onnan való kilépésből. További javaslatok az elnök személyére. Az elnökjelöltek nevezzenek meg titkárjelöltet megválasztásuk esetére. Titkos szavazás az elnök személyéről. (Technikája később kerül ismertetésre, e-mail vagy levél.)

4. A litosztratigráfiai táblázat újraalkotásának és a litosztratigráfiai egységek rövid leírásának helyzete

Időhiány miatt csak pár szavas ismertetés volt, a távollevők nevében Gyalog László foglalta össze az információkat:

Kvarter Albizottság (Magyari Á.): Folyamatban vannak megbeszélések, március-áprilisban lesz ülésük, konkrét litosztratigráfiai egységek javaslataival a helyzetkép megtárgyalására. Új titkárnak jelölt Horváth Erzsébet.

Neogén II (pannóniai) Albizottság (Makk Á.): Juhász Györgyi már szervezett egy kiscsoportos ülést, megvitatták Makk Ágnes által összeállított javaslatokat is, március-áprilisban albizottsági ülést is szerveznek.

Neogén I (prepannon miocén) Albizottság (Selmeczi I. – Szentpéteri I.): Az összeszerkesztett leírásokat még egyeztetik, közel állnak a befejezéshez. Az előszerkesztett anyagot ki akarják tenni az internetre, legyenek hozzászólások. 6-7 egységgel akarják csökkenteni az egységek számát.

Oligocén Albizottság (Nagymarosy A. – Sztanó O.): A február 1-jei ülésen sok témát megvitattak, még további egyeztetések kellene.

Eocén Albizottság (Less Gy. – Kercksmár Zs.): Konkrét, kidolgozott javaslatuk van a módosított egységekre.

Kréta Albizottság (Görög Á.): A kréta anyag kb. kész.

Jura Albizottság (Főzy I.): A kötet kiadás előtt áll, rövid leírások utána készülnek. Legközelebbi ülésen le kíván mondani.

Triász Albizottság (Budai T. – Piros O.): A rövid leírásoknál kisebb módosítások hiányoznak.

Paleozoos Albizottság (levél az albizottság vezetőitől): Az üledékes és metamorf egységeknél előrehaladás van, magmásaknál nincs, kellene az elvek tisztázása a Magmás Albizottsággal.

Magmás Albizottság (Harangi Sz. levele): Ismertetést küldött az általa javasolt magmás rendszer elveiről, 2 példával. Synthem–litoszom–formáció–tagozat hierarchiát javasol. (A javaslat rövid ismertetése ellenkezést váltott ki a bizottság tagjai közül többekből.) Március 27-re ülést hív össze javaslatainak megbeszélésére, ezen le is akar mondani.

Budapest, 2012. 03. 05.

Császár Géza

MRB elnök

Gyalog László

MRB titkár, jegyzőkönyv-készítő